

I. Черквата „Св. Архангелъ“ дава най-категорични и неопровержими доказателства за своята старинност. Тя грижливо е запазила и до днесъ следи на много отколешна архитектурна база на строежъ: ниско вдълбана 1 м. подъ уровена на външната повърхност и се слиза съ каменни стъпала въ нея. Западната страна, която отдѣля мъжкото отдѣление отъ женското, по градежъ е останала нежжната, тъй както е била първоначално. Сводестия камененъ входъ между тия две отдѣления се затваря съ старинна масивна врата, груба направа, обаче обкована въ дебела кована желѣзна броня, съ оригиналенъ отворъ-ключалка. По работата ситая врата свидетелствува да е правена не по-късно отъ XIII вѣкъ.

Черквата „Св. Архангелъ“ грижливо пази и предава отъ поколение на поколение единъ царски кръстъ, изработенъ отъ злато и носящъ въ вътрешността си палисандрово дърво, гравюрано съ 12 изящни резбени сюжети отъ евангелски събития. Златния кръстъ, който е записванъ не на едно мѣсто въ черковния кодексъ съ наименование „честния кръстъ“ — „стария кръстъ“, се поставя въ дървена кутия изработена като подвързана книга съ заворки. Като сравнихме тоя кръстъ съ царския Шишмановъ кръстъ, който се пази въ монастирския храмъ „Св. Илия“ до гр. Тетевенъ, останахме изненадани отъ общата прилика между двата. (Тетевенъ — минало и днесъ — София 1924 г. Стр. 4.). Ако Тетевенския кръстъ е даръ отъ Царъ Ивана Шишмана, защо кръста на Тръвненската черква „Св. Архангелъ“ да не е даръ отъ нѣкой отъ Асѣновци, царували и подвизавали се по тия околности на столица Търново мѣста.

Между многобройнитѣ извадени отъ употребление икони и поставени въ женското отдѣление на църквата, има запазени случайно такива, които по материалъ и изработка, могатъ да се отнесатъ къмъ XV—XVI вѣкове.

За да не можемъ да посочимъ по-вече ста-